

Kiitospuhe

Wolmar Schildt-palkinnonjakotilaisuus Athenis Finlandiae -tapahtumassa 17.9.2011

Haluan kiittää Musiikin, Kulttuurin ja taiteen EDISTÄMISYHDISTYS RY:tä tästä arvokkaasta ja minulle kovin mieluisasta tunnustuksesta. Uskon että palkitsemisen kohteena on kauttani myös Jyväskylän Lyseo, jonka rehtorina sain palvella 26 vuotta.

Olen akateemiseltani koulutustaustaltani historian maisteri, mutta latinan kieli ja opetus ovat seuranneet minua koko virkaurani ajan. Jo ensimmäisessä virkapaikassani, pienessä Hankasalmen lukiossa, kuului koulun opetussuunnitelmaan latinan kieli, joka oli edeltäjäni, suuren antiikin ystävän, humanistirehtori Tapio Mustosen ponnistelujen tulos. Aloittaessani sitten rehtorina Jyväskylän Lyseon lukiossa 1984 tiesin tulleeni opinahjoon, jossa latina oli ollut alun alkaen osa koulun sivistysperintöä. Varhaisin kytkös ja vakuuttava todistus on, että koulun latinan opettaja Geitlin oli kirjoittanut ensimmäisen latinan kielen oppikirjan oppikouluille.

Koulu tarjosi useita kiinnittymisiä latinaan: koulun juhlasalin sisäänkäynnin yläpuolella on luettavissa koulun ainutlaatuista historiallista asemaa korostavat sanat "HAEC SCHOLA CULTURAE FENNORUM PROTULIT LUMEN". Koulun omassa lipussa muistutettiin perustajan, piirilääkäri Wolmar Schildtin velvoittavista sanoista: "TIBI IMPERA". Ja yli neljännen vuosikurssin kohtasin Lyseon vanhassa opettajainhuoneessa piirilääkäri Schildtin viisaan "valvovan" katseen, joka oli ikuistettu hänen muotokuvaansa.

Oli myös ilo rekrytoida opetustyölleen omistautuneita latinisteja. Arja Hyvärinen vei oppilaitaan useammankin kerran Roomaan, käännätti oppilaittensa kanssa "Lyseon laulun" latinaksi, joka esitettiin ensimmäisen kerran lukuvuoden päättäjäisjuhlassa 1997. Samana vuonna hän organisoii oppilaittensa kanssa kaupunginkirjastossa järjestetyillä Kielimessuilla latinan näyttelyosaston, jonka yhteydessä lanseerattiin todennäköisesti ensimmäisen kerran kännykkä latinaksi, "telephonum portabile". Mieleepäni on jäänyt myös Tietokirja-Finlandian voittajan Juha Tahvanaisen innostus ja omistautuminen oppilaineen latinan ja antiikin kulttuurin saloille ja elämän maulle. Hienoa, että Tuija Jatakari saa jatkaa ammattitaidollaan latinan viljelyä Lyseossa.

Unohtamatta upeita latinistiopiskelijoita: ennen omaa virkauraani olivat oppilaina olleet mm. professorit Päivö ja Teivas Oksala, professori Paavo Hohti, Sirosen tohtorikaksoset. Omalta ajaltani muistan Kelan sisarukset ja aivan tuoreeltaan Joonas Ilmavirran. Joonas, jota opettajat olivat pitäneet ensisijaisesti luonnontieteen ihmelapsena – tietty, menestystä oli toki tullut korkeimmalla tasolla lukiolaisten kansainvälisissä fysiikan olympialaisissa Isfahanissa, Iranissa! - ja sitten hän osoittautuu vielä suurenmoiseksi latinistiksi. Joonas kirjoitti Oodin 150-vuotiaalle lyseolle 2008, Oodin "Carmen sesquiseculare" kieliasun tarkasti Teivas Oksala: "Ei siitä löytynyt paljoakaan korjattavaa...".

Lyseon 150-vuotisjuhlissa 2008 esitettiin myös 100-vuotisjuhlan 1958 juhlakantaatti ("Carmen seculare"), tietysti latinankielellä ryyditettynä. Sain kunnian olla kuorossa laulamassa: "Phoebe, virtutem pueris virisque, Di, probos mores docili juventatae...".

Yhdeksi ehdottomaksi huippukohtaksi ”latinan kohtaamisilleni” muodostui Latinistien maailmankongressi Jyväskylässä elokuussa 1997. Yhtenä tapahtumapaikkana toimi Lyseon päärakennus. ”Academiae Latinitati Fovendae” piti juhlakokouksensa Lyseon vanhassa kirjastossa, läsnä mm. Rooman piispa ja muutamia Vatikaanin kardinaaleja. Juhlakokousta edelsi lounas, joka tarjottiin Lyseon vanhassa opettajainhuoneessa. Minulla oli siinä yhteydessä kunnia esitellä Jyväskylän Lyseon historiaa, ja professori Tuomo Pekkanen oli ystävällisesti avustanut puheen latinannoksessa. Kyllähän sen pito koville otti: Rooman yliopiston latinan professori, legendaarinen Bruno Luiselli saattoikin ystävällisesti todeta: ” Olihan siinä rehtorin puheessa paikoitellen ihan oikeatakin intonaatiota”.

Sallinette minun päättää tämä kiitospuheeni henkilökohtaiseen episodiin. Viime vuonna, 2010, juhlittiin kahden kansallisesti merkittävän suomenkielisen sivistyksen voimahahmon, Uno Cygnaeuksen ja Wolmar Schildtin syntymän 200-vuotisjuhlaa. Minulla oli kunnia vastaanottaa alkukesästä 2010 Opetushallituksen myöntämä korkea tunnustus, Cygnaeus-palkinto ”erityisistä ansioista opetus- ja sivistystoimessa suomalaisen koulutuksen kansallisessa ja kansainvälisessä kehittämisessä”. 200-vuotisjuhlavuoden päätoimikunta, johon kuuluin, teki myöhemmin samana kesänä kunniakäynnin piirilääkäri Schildtin haudalla hänen syntymäpäivänsä johdosta 31.7.2010. Se oli 26 vuotta kestäneen virkaurani viimeinen työtehtävä Jyväskylän Lyseossa. Kun tänään olen vastaanottanut W. Schildtin tunnustuspalkinnon, voin todeta, että pienellä ihmiselläkin (lyseolainen Alvar Aallon mieli-ilmaisu) on elonsa varrella omat onnen hippunsa.

Jorma Lempinen, kouluneuvos